

MAGDALENA MAKÓWKA

UNIwersytet Łódzki

magdalenamakowka@wp.pl

Angielska opinia publiczna wobec małżeństw dzieci Jerzego II

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie stosunku opinii publicznej do małżeństw zawieranych przez dzieci Jerzego II. W tym celu analizie poddane zostały utwory poetyckie z epoki oraz artykuły prasowe. Zawierane związki cieszyły się zainteresowaniem opinii publicznej, w szczególności ślub księżniczki Anny z księciem Oranii Wilhelmem oraz księcia Walii Fryderyka z Augustem. W prasie chętnie podkreślano znaczenie zawieranych małżeństw dla wsparcia sprawy protestanckiej.

Słowa kluczowe

Jerzy II, małżeństwo, prasa

Małżeństwa członków rodziny królewskiej po dziś dzień budzą zainteresowanie opinii publicznej. Nie dziwi więc, że działo się tak również w czasach, gdy monarchowie dzierżyli realną władzę. Związki zawierane przez dzieci władców miały znaczenie polityczne. Pieczętowały nawiązywane sojusze polityczne, służyły ociepleniu relacji między państwami, potwierdzały istniejące już związki. Jednocześnie małżeństwa nie przechodziły bez echa również na arenie wewnętrznej, wzbudzając żywe zainteresowanie społeczne. Sprzyjała temu uroczysta oprawa zawieranych związków, często angażująca lokalne społeczności. W XVIII-wiecznej Wielkiej Brytanii opinia publiczna miała możliwość zapoznania się z relacjami z tym jak wyglądały uroczystości związane z zawieraniem związków, dzięki stale rozwijającej się prasie.

Analizie zostały poddane związki zawarte przez czwórkę dzieci Jerzego II: Anny z Wilhelmem IV księciem Oranii w 1734 r., księcia Walii Fryderyka z Augustą Saksen-Gotha w 1736 r., Marii z Fryderykiem landgrafem Hesji Kassel w 1740 r. oraz Ludwika z księciem Danii Fryderykiem w 1743 r. Pozostałe córki¹ oraz młodszy syn króla William August nie wstąpili w związki małżeńskie. Głównym źródłem

¹ Jerzy II oraz jego żona mieli jeszcze dwie córki: Amelię oraz Karolinę.

w oparciu o które została prowadzona analiza była londyńska prasa uzupełniona o poezję okolicznościową.

Najwięcej uwagi angielska opinia publiczna poświęciła małżeństwu Anny z Wilhelmem Orańskim. Związek najstarszej córki Jerzego II i Karoliny Ansbach nie wywołał powszechnego entuzjazmu w Wielkiej Brytanii. Ślub Anny z księciem Oranii wzmocnił pozycję pana młodego w jego rodzinnym kraju, jednak nie sądzono, by przyniósł realne korzyści dla Albionu. W chwili zawierania małżeństwa pan młody nie dzierżył władzy w Niderlandach. Pojawiły się nawet utwory, które krytykowały zawierany związek². Znacznie więcej dzieł wychwalało jednak takowy mariaż. Ślub księżniczki Anny był pierwszym ślubem członka rodziny królewskiej panującej na wyspach brytyjskich w XVIII stuleciu. Przyszły pan młody przybył do Anglii już w listopadzie 1733 r., jednak między innymi z powodu jego choroby, uroczystości ślubne były odwołane. Anna poświęciła ten czas na naukę języka oraz niderlandzkiej historii i kultury³.

Mimo wielu nieprzychylnych opinii o samym związku, znalazł on odzwierciedlenie w wielu panegirycznych utworach poświęconych młodej parze. Jednym z nich był utwór *On the departure of the Prince and Princess of Orange. A poem*. Autor dzieła podkreślał znaczenie zawieranego związku między innymi poprzez sięganie do przeszłości. Szczególnie wychwalał Wilhelma III i jego udział w obaleniu Jakuba II. Co oczywiste, poeta nie zapomniał również o wychwaleniu zalet panny młodej, którą opisuje w następujący sposób:

„And beauteous *Anna*, Britain's eldest Pride!
Resum'd the *Genius*, as advanc'd the Sail,
Hail high-born Princess! Blooming Hereo, hail!”⁴.

W utworze podkreślano również, że związek ten jest chlubą całej Wielkiej Brytanii, znalazło się również miejsce na zaznaczenie politycznego znaczenia zawieranego związku, czyli zabezpieczenie poprzez niego równowagi.

Inny wiersz stworzony z tej okazji to *A Poem on the Marriage of His Serene Highness the Prince of Orange: With Ann, Princess-Royal of Great-Britain*⁵. Utwór ten również podkreślał tradycję związków zawieranych pomiędzy członkami rodziny panujących na wyspach brytyjskiej z rodem Orańskim, sięgającą czasów chwalebnej rewolucji. Także w trakcie debat parlamentarnych chętnie odnoszono się do tych samych tradycji. Parlamentarzyści zwracali się do króla słowami: “We humbly beg Leave to congratulate your Majesty upon the most auspicious Alliance your Majesty has concern'd with his Serene Highness the Prince of Orange, this Day consummated by the Marriage of the Princess Royal, which must be of utmost Advantage and Strength to the Protestant Interest in Particular, and to the Rights of Mankind in General”⁶.

² R. King, *Anne of Hanover and Orange (1709–59) as patron and practitioner of the arts*, [w:] *Queen ship in Britain 1660–1837*, ed. C. Campbell Orr, Manchester 2002, s. 164.

³ V. Baker-Smith, *A Life of Anne of Hanover, Princess Royal*, New York 1995, s. 45–47.

⁴ R. Savage, *On the departure of the Prince and Princess of Orange. A poem*, London 1734.

⁵ S. Duck, *A Poem on the Marriage of His Serene Highness the Prince of Orange: With Ann, Princess-Royal of Great-Britain*, London 1734.

⁶ “The Gentleman's Magazine, Or, Monthly Intelligencer, for the Year 1734”, vol. 4, s. 162.

Dyskusje dotyczące zawieranego przez księżniczkę Annę związku zostały opublikowane na łamach „The Getleman’s Magazine”, co pozwoliło zapoznać się z nimi większej ilości czytelników. Widać więc, że związek córki Jerzego II był okazją do przypomnienia o korzeniach dynastii hanowerskiej w Albionie. Znaczenie zawieranego małżeństwa pokazuje również fakt, iż księżę Oranii został naturalizowany przez brytyjski parlament. W Izbie Lordów po raz kolejny podkreślono w tym miejscu fakt, iż ród, z którego wywodzi się pan młody jest wolny od katolicyzmu. Również w parlamencie nie mogło zabraknąć przypomnienia zasług Wilhelma III i przywołania chwalebnej rewolucji: „[...] in Marriage to his Serene Highness the Prince of Orange, descended from that illustrious House to whom this Nation owes a Deliverance from Popery and Slavery effected by their glorious Deliverer King William the Third, to whole Memory this Nation will always express the utmost Gratitude for the happy Settlement of the Crown upon the present Royal Family”⁷.

Ślub Wilhelma i Anny miał miejsce 25 marca 1734 r.⁸. Został uświetniony muzyką skomponowaną przez Georga Friedricha Händla⁹. Wkrótce Anna odpłynęła wraz z mężem do Niderlandów, co było powodem smutku dla pary królewskiej, których ulubienicą pozostawała¹⁰.

Kolejnym istotnym związkiem w rodzinie Jerzego II było zawarte w 1736 r. małżeństwo księcia Walii Fryderyka. Miało ono szczególne znaczenie ze względu na to, iż księżę był następcą tronu i jego zadaniem było zabezpieczenie sukcesji. Urodzony w 1707 r. Fryderyk nie cieszył się sympatią rodziców, większość dzieciństwa spędził zresztą z dala od nich w Hanowerze¹¹. W chwili zawarcia związku miał już za sobą inne negocjacje małżeńskie. Szczególnie intensywne były te dotyczące jego ślubu z córką króla Prus – Wilhelminą, prowadzone przez Jerzego I. Jednocześnie jego siostra Anna miała poślubić następcę pruskiego tronu, przyszłego Fryderyka Wielkiego. Mariaże te nigdy nie doszły one do skutku, między innymi przez brak entuzjazmu Jerzego II w stosunku do tych propozycji¹². Zamiast tego rozpoczęły się negocjacje związane ze ślubem brytyjskiego następcy tronu z Augustą. Pochodziła ona z księstwa Saxe-Gotha. Została wybrana na żonę dla księcia Walii, po tym, jak spotkała w 1735 r. Jerzego II spędzającego lato w Hanowerze. Na wyspy brytyjskie przybyła 15 kwietnia 1736 r., następnego dnia poznała przyszłego małżonka¹³. Pierwsze dni Augusty w nowej ojczyźnie nie należały do najłatwiejszych. Do Anglii nie pozwolono przybyć jej ulubionej guwernantce madame Rixleiven.

⁷ *Ibidem*.

⁸ M. Kilburn, *Anne, Princess Royal*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-68369#odnb-9780198614128-e-68369-headword-2> [dostęp: 10 VI 2020].

⁹ Ch. Hogwood, *Händel*, Kraków 2009, s. 140.

¹⁰ M. Dennison, *The First Iron Lady. A Life of Caroline of Ansbach*, London 2017, s. 208.

¹¹ M. Kilburn, *Frederick Lewis, Prince of Wales*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-10140> [dostęp: 10 VI 2020].

¹² S. Salmanowicz, *Fryderyk II*, Wrocław 1985, s. 17–19.

¹³ J. Bullion, *Augusta [Princess Augusta of Saxe-Gotha], princess of Wales*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-46829?rskkey=KWIPe7&result=1> [dostęp: 10 VI 2020].

Do tego nie znała ona angielskiego, a jej francuski również był daleki od ideału¹⁴. Dodatkowo para królewska traktowała ją oziębło¹⁵. Do ślubu doszło 26 kwietnia 1736 r. w pałacu St. James. Fryderyk chciał, aby jego małżonka została odeskortowana z pałacu w Greenwich, gdzie przebywała w uroczystej oprawie, w eskorcie wojskowej, lecz zgody na to nie wyraził Jerzy II¹⁶.

W związku z zawieraniem małżeństwem w prasie pojawiły się artykuły wychwalające ten związek. W wydaniu z 30 kwietnia w „Daily Gazetteer” znalazł się długi tekst zatytułowany *On the happy Nuptials of his Royals Highness Prince of Wales*. Tekst wychwalał samą ideę zawarcia rzezonego związku oraz zalety samych małżonków. Podkreślano, że księżniczka jest wyznania protestanckiego, co ma stanowić gwarancję dla zachowania religii oraz wolności w Albionie. Jak zaznaczał autor „as our Happiness is thus bound up in the Welfare of the Royal Family, our Law shave interposed in relations to their Marriages with such an extra ordinary Care, that, to marry a Papist, is a Forteiture of the Succesion, and discharges the Subjects of their Allegiance, even to the Prince on the Throne”¹⁷. Jak widać szczególnie istotne dla autora było zachowanie protestanckiej sukcesji i niedopuszczenie do poślubienia przez członków rodziny królewskiej katoliczki. Zawierany związek był również okazją do przypomnienia o tym, że to dynastia hanowerska stoi na straży angielskich swobód oraz niedopuszczenia do przywrócenia w Albionie katolicyzmu. Podkreślanie niechęci do wyznawców rzymskiej konfesji wpisuje się w nurt antykatolickiej retoryki, mocno obecny w dyskursie publicznym na wyspach brytyjskich w XVIII wieku¹⁸.

W przypadku Augusty przypomniano również jej pochodzenie, pokrewieństwo z innymi europejskimi monarchami, między innymi władającym w Rzeczpospolitej Augustem II. Zaznaczono również, że przodkowie księżnej Walii wspierali protestancką sprawę, gotowi za nią walczyć od jej początków. Na koniec autor wychwalał osobiste zalety Augusty, pozwalające jej stać się ważnym członkiem brytyjskiej rodziny królewskiej, a zwłaszcza żoną następcy tronu¹⁹.

Radość z zawieranego przez księcia Fryderyka małżeństwa wyrażano również na łamach „Old Whigor The Consistent Protestant”. W wydaniu z 6 maja znalazł się tekst wychwalający związek następcy tronu i Augusty jako szczęśliwy dla sprawy dla sprawy wolności. Miał on również przynieść korzyści, dla tych, którzy określają się mianem starych wigów²⁰.

W numerze z 7 maja w „Daily Gazetteer” pojawił się przedrukowany wiersz pochwalny wychwalający pannę młodą jako dar podarowany Albionowi:

„Ador'd AUGUSTA! To great FREDERICK given

¹⁴ Kiepskie umiejętności językowe księżniczki wynikały z tego, że jej matka uznała, że w Anglii każdy mówi po niemiecku, dlatego też Augusta nie musi władać angielskim. Zob. M. de la Noy, *The King who never was. The story of Frederick Prince of Wales*, London 1996, s. 140.

¹⁵ J. Walkers, *The Royal Griffin. Frederick Prince of Wales 1707–1751*, London 1972, s. 113–114.

¹⁶ *Ibidem*, s. 115.

¹⁷ „Daily Gazetteer”, nr 262, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki), pisownia oryginalna.

¹⁸ Vide: C. Haydon, *Anti-Catholicism in eighteenth-century England, c. 1714–1780: a political and social study*, Manchester 1993.

¹⁹ „Daily Gazetteer”, nr 262, s. 1.

²⁰ „Old Whigor The Consistent Protestant”, nr 61, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

The most illustrious Gift of bounte ous Heav'n!
Sent, by our kindest Stars, this Isle to bless,
And render most compleatour Happiness²¹.

W innym utworze poetyckim przedstawionym księżęcej parze również wychwalano zalety księżnej Augusty:

„Ye Muses, hail the Royal Dame,
Whose Charms Report exel,
Charms! Brigter far than founding Fame,
With all her Tongues, could tell²².”

Dla wielu twórców pojawienie się księżnej Walii było okazją do zaprezentowania swoich talentów, co mogło zaowocować uzyskaniem wpływowej patronki. Jednocześnie rodzina królewska zyskiwała panegiryki, które były przedrukowywane w prasie, dzięki czemu mogli się z nimi zapoznać liczni czytelnicy.

Więści o zawartym małżeństwie zostały przyjęte z entuzjazmem także w innych częściach Anglii. Londyńska prasa zamieszczała informacje o świętowaniu zawartego przez księcia Walii związku. W Liverpoolu z tej okazji kościelne dzwony dzwoniły od rana do wieczora, aż do momentu, gdy najważniejsi władarze miasta spotkali się, aby wypić toast za księcia i księżną Walii, księżniczkę Annę i księcia Oranii oraz innych członków rodziny królewskiej. W Bath również z tej okazji rozdzwoniły się dzwony, wieczorem zaś przygotowano iluminację, podczas której skandowano na cześć króla oraz jego rodziny²³. Małżeństwo następcy tronu stanowiło dobrą okazję do pobudzenia wierności poddanych. Dlatego też swoją lojalność królowi starali się okazać również lokalni władarze organizujący uroczystości z okazji mariażu.

Następny związek w rodzinie brytyjskiego monarchy został zawarty w roku 1740. Urodzona w 1723 r. Maria poślubiła księcia Hesji-Kessel Fryderyka. Uroczystości ślubne miały odbyć się w księstwie pana młodego. Jerzy II nie chciał jednak wysłać córki do odległego państwa bez dokonania wcześniej zaślubin *per procura*. Sprawę tę komplikował jednak fakt, że zawieranie związków w takiej formie było na wyspach brytyjskich zakazane. Fakt ten zirytował Jerzego II, który ostatecznie doprowadził do przeprowadzania takowej ceremonii z udziałem jego córki oraz jej brata księcia Cumberland, który zastępował pana młodego²⁴. Uroczystość ta miała miejsce 8 maja 1740 r. w pałacu St. James. Już 6 czerwca panna młoda wypływała do Europy, a 28 czerwca osobiście poślubiła Fryderyka²⁵.

Po raz kolejny parlament zwrócił się do króla z gratulacjami z okazji zawierania przez jego córkę ślubu. W związku z zawieraniem małżeństwem w prasie

²¹ *A Congratulatory of VERSES to the most Ilustrious Princess AUGUSTA, upon her Arrival in England*, „Daily Gazetteer”, nr 269, s. 1

²² *And Ode, presented to their Royal Highness the PRINCE and PRINCESS of WALES, in Richmond Gardens*, „Daily Gazetteer”, nr 270, s. 4.

²³ „Read's Weekly Journal Or British Gazetteer”, nr 609, s. [2] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

²⁴ V. Baker-Smith, *The daughters of George II: marriage and dynastic politics*, [w:] *Queenship in Britain 1660–1837*, ed. C. Campbell Orr, Manchester 2002, s. 199.

²⁵ D. Williamson, *Mary, Princess*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www.oxforddnb.com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-18253> [dostęp: 10 VI 2020].

znalazły się doniesienia o tym, że do Londynu przybyli wysłannicy landgraфа Hesji, którzy zostali przyjęci przez króla. Następnego dnia spotkali się również z przyszłą panną młodą oraz jej bratem księciem Cumberland. Angielska prasa śledziła przygotowania do opuszczenia Wielkiej Brytanii przez księżniczkę Marię. „London Daily Post and General Advertiser” w wydaniu z 5 maja donosił, że gotowy jest królewski statek, który ma przetransportować córkę Jerzego II do Niderlandów²⁶. Co oczywiste nie zabrakło wzmianki o samym zawarciu związku, do którego doszło o godzinie 8 wieczorem w kapliny królewskiej pałacu St. James²⁷. Na początku czerwca miało miejsce pierwsze spotkanie małżonków. Towarzyszyli im wówczas ojciec pana młodego, siostra Marii – Anna wraz z mężem, a także rodzeństwo księcia Fryderyka.

Warto zwrócić uwagę, że także w publikacjach wydanych kilka lat po ślubie księżniczki znalazło się miejsce na opisanie procesu zawierania przez nią związku małżeńskiego. W dziele Samuela Boys’a znalazły się więc informacje, że panna młoda wjechała do swojej nowej ojczyzny z wielkim splendorem. Następnie została zaprowadzona do swoich apartamentów, gdzie przebrała się, a następnie odbyła się ceremonia ślubna poprowadzona przez kalwińskiego ministra²⁸.

Ostatnim dzieckiem Jerzego II, które zawarło małżeństwo była jego urodzona w 1724 r. córka Ludwika. Na mocy traktatu podpisanego we wrześniu 1743 r. przez Danię oraz Wielką Brytanię poślubiła ona syna Chrystiana IV króla Danii i Norwegii – Fryderyka. Już 19 października w Hanowerze miała miejsce ceremonia zaślubin, w trakcie której pana młodego zastąpił brat Ludwiki książę Cumberland. Drugie zaślubiny miały miejsce w Kopenhadze 11 grudnia²⁹. Związek ten miał na celu umocnienie na duńskim dworze brytyjskich wpływów, a przede wszystkim niedopuszczenie do zwiększenia się tam wpływów francuskich. Równolegle toczyły się rozmowy mające na celu doprowadzenie do ślubu księcia Cumberland z młodszą siostrą duńskiego księcia, również Ludwiką, lecz zakończyły się one niepowodzeniem, między innymi przez brak porozumienia w kwestii posagu³⁰.

Również ten związek został wspomniany w angielskiej prasie. W wydaniu z 5 października „Daily Post” zamieścił fragment listu, jaki miał się ukazać w „Utrecht Gazette”. Londyńska gazeta uznała, że streszczenie konkluzji tekstu dostarczy angielskiemu czytelnikowi rozrywki. Utrechcka gazeta pisała, że zawierany związek jest powodem do radości, gdyż przynosi umocnienie się pozycji Wielkiej Brytanii na północy, co jest korzystne dla sprawy protestanckiej³¹. O wartości zawieranego małżeństwa dla sprawy protestanckiej pisali również w swym liście do króla burmistrz oraz radcy Londynu. Ich pismo zostało przedrukowane w „London Gazette”³². Jednocześnie prasa donosiła, że w Danii panują nastroje wskazujące, że

²⁶ „London Daily Post and General Advertiser”, nr 1725, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

²⁷ „Daily Post”, nr 6448, s. [2] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

²⁸ S. Boyse, *An Historical Review of the Transactions of Europe: From the Commencement of the War with Spain in 1739, to the Insurrection in Scotland in 1745. With the Proceedings in Parliament, ... To which is Added, an Impartial History of the Late Rebellion*, London 1747, s. 48–49.

²⁹ M. Kilburn, *Anne, Princess...*

³⁰ A. Thompson, *George II*, New Haven and London 2012, s. 151.

³¹ „Daily Post”, nr 7515, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³² „London Gazette”, nr 8276, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

związek ten nie zostanie zawarty dopóki brytyjski parlament nie uchwali przyznania księżniczce posagu. Wzmianka ta wskazuje na kolejny istotny aspekt zawieranych małżeństw, czyli właśnie wysokość posagu, przyznanego królewskim córkom opuszczającym ojczyznę³³. Kilkanaście dni później informacje te były nieaktualne i w wydaniu z 24 października „Daily Gazetteer” informował o czynionych w Kopenhadze przygotowaniach do ślubu³⁴. 8 listopada prasa donosiła, że wszystko w Hanowerze jest przygotowane na przyjęcie księżniczki oraz ceremonię ślubną³⁵. Już 9 listopada Ludwika bezpiecznie dotarła do Hanoweru, gdzie została przywitana z wielką radością³⁶.

O ślubie swej córki w przemówieniu do Izby Lordów wspomniał również sam król. Jerzy II stwierdził, że: „The Marriage of my youngest Daughter with the Prince Royal od Denmark, cannot but give Satisfaction to all my good Subjects, as it tends to cement and strengthen the Protestant Interest in Europe”³⁷.

W grudniu angielska prasa opisywała drogę księżniczki Ludwiki do Danii oraz przygotowania do jej ślubu. Wspomniano chociażby o jej spotkaniu z duńskimi księżniczkami czy szwedzkim ambasadorem. Zaznaczano również, że pozostaje ona w dobrym zdrowiu³⁸. Co oczywiste nie zabrakło również wzmianek o samym zawarciu małżeństwa oraz uroczystym świętowaniu, jakie miało miejsce w następnym dniu³⁹.

Na marginesie rozważań warto zwrócić uwagę na fakt, że angielska prasa zamieszczała również materiały o związkach zawieranych przez innych europejskich władców. Były to jednak raczej krótkie, informacyjne wzmianki. Czytelnik mógł się jednak dowiedzieć o planowanych związkach chociażby w rodzinie Marii Teresy⁴⁰. Pokazuje to, że zawierane związki uważano za na tyle istotne, aby informacje o nich przekazywać czytelnikom na wyspach brytyjskich.

Małżeństwa dzieci Jerzego II wzbudzały zainteresowanie angielskiej opinii publicznej. Uroczystości z nimi związane opisywano w prasie, pojawiała się również okolicznościowa poezja wychwalająca zalety zawieranych mariaży. Najwięcej uwagi poświęcono małżeństwom zawieranim przez najstarsze dzieci króla – Annę i Fryderyka. Śluby dwóch młodszych córek Jerzego nie wywoływały takich emocji i prasa poświęciła im opisy nieco bardziej informacyjne, brakuje również poezji okolicznościowej związanej z zawieranymi małżeństwami. Jednocześnie mogło to wynikać z faktu, że dwa pierwsze małżeństwa zostały zawarte w Londynie, wzbudziły więc w związku z tym większe zainteresowanie periodyków. W tym

³³ „Daily Post”, nr 7524, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁴ „Daily Gazetteer”, nr 3012, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁵ „Daily Post”, nr 7544, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁶ „General Evening Post”, nr 1582, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁷ „London Gazette”, nr 8280, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁸ „Daily Gazetteer”, nr 3051, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

³⁹ „Daily Gazetteer”, nr 3057, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki); „Daily Post”, nr 7579, s. [1] (brak paginacji, numeracja własna autorki).

⁴⁰ Czytelnik w Londynie mógł się zapoznać również z informacjami dotyczącymi małżeństw zawieranych w rodzinie cesarza. Na łamach „Daily Gazetteer” w październiku 1736 r. znalazła się informacja o tym, że „marriage between the Archduchess Mary-Anne, and Prince Charles of Lorraine, will be celebrated immediately after the Campaign”, „Daily Gazetteer”, nr 2598, s. 1.

pierwszym przypadku odwoływano się do tradycji aliansów z domem orańskim, w przypadku syna władcy, był on następcą tronu, więc w naturalny sposób na jego związek zwracano większą uwagę. We wszystkich czterech przypadkach podkreślano religijny aspekt zawieranego małżeństwa. Miały one umacniać wyznanie protestanckie, oraz być ważnym elementem na drodze do zwiększenia pozycji protestantyzmu w Europie. To właśnie wątek związany z transcendentnym charakterem zawieranych małżeństw budził największe zainteresowanie angielskiej opinii publicznej.

Bibliografia

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

- S. Boyse, *An Historical Review of the Transactions of Europe: From the Commencement of the War with Spain in 1739, to the Insurrection in Scotland in 1745. With the Proceedings in Parliament, ... To which is Added, an Impartial History of the Late Rebellion*, London 1747.
- S. Duck, *A Poem on the Marriage of His Serene Highness the Prince of Orange: With Ann, Princess-Royal of Great-Britain*, London 1734.
- R. Savage, *On the departure of the Prince and Princess of Orange. A poem*, London 1734.

PRASA

- „Daily Gazetteer”
- „Daily Post”
- „General Evening Post”
- „Gentleman’s Magazine, Or, Monthly Intelligencer, for the Year 1734”
- „London Daily Post and General Advertiser”
- „London Gazette”
- „Read’s Weekly Journal Or British Gazetteer”
- „Old Whigor The Consistent Protestant”

OPRACOWANIA MONOGRAFICZNE

- Baker-Smith V., *A Life of Anne of Hanover, Princess Royal*, New York 1995.
- Dennison M., *The First Iron Lady. A Life of Caroline of Ansbach*, London 2017.
- Haydon C., *Anti-Catholicism in eighteenth-century England, c. 1714–1780: a political and social study*, Manchester 1993.
- Hogwood Ch., *Händel*, Kraków 2009.
- Noy M. de la, *The King who never was. The story of Frederick Prince of Wales*, London 1996.
- Thompson A., *George II*, New Haven and London 2012.
- Salmanowicz A., *Fryderyk II*, Wrocław 1985.
- Walkers J., *The Royal Griffin. Frederick Prince of Wales 1707–1751*, London 1972.

BIOGRAMY

- Kilburn M., *Frederick Lewis, Prince of Wales*, Oxford Dictionary of National Biography, <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-10140>
- Kilburn M., *Anne, Princess Royal*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-68369#odnb-9780198614128-e-68369-headword-2>.
- Bullion J., *Augusta [Princess Augusta of Saxe-Gotha], princess of Wales*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-46829?rskey=KWIPe7&result=1>
- Williamson D., *Mary, Princess*, Oxford Dictionary of National Biography, [w:] <https://www-oxforddnb-com.nls.idm.oclc.org/view/10.1093/ref:odnb/9780198614128.001.0001/odnb-9780198614128-e-18253>

The English public opinion towards the marriages of George's II children

The aim of the article is to present the public's attitude towards the marriages of George II's children. In this purpose were analyzed poems and press. The relationships haven't joyed have an interest in public opinion, especially the wedding of Princess Anna with William Prince of Orange and the wedding of Frederick Prince of Wales with Augusta. The press emphasized the importance of marriages to support the Protestant cause.

Keywords: George II, marriage, press